

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 5 від 1 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія міжнародних відносин
Викладач (-і)	Ґеник Микола Антонович
Контактний телефон викладача	+380957898986
Е-mail викладача	mykola.genyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/2167
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є теорія, історія, методологія та особливості функціонування системи міжнародних відносин.</p> <p>Дисципліна “Теорія міжнародних відносин” є нормативним компонентом освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню принципів і закономірностей функціонування системи міжнародних відносин. Другий – реалізації зовнішньої політики держав, міжнародних організацій та діяльності України на міжнародній арені.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> викладання дисципліни є формування системних знань студентів у галузі міжнародних відносин. Студент повинен засвоїти весь матеріал з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи, колоквіумів. Засвоїти важливі проблеми з курсу, вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.</p> <p><i>Завдання:</i> ознайомити студентів з основами міжнародної системи.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен <i>знати</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – основні компоненти міжнародної політики; – концептуальні підходи і методи аналізу міжнародних процесів; <p><i>вміти</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати на практиці набуті знання з курсу «Теорія міжнародних відносин»; – орієнтуватися в проблемах міжнародної політики, – вміти аналізувати міжнародні процеси в світі. <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є опанування студентами понятійно-категоріальним апаратом «Теорії міжнародних відносин»; усвідомлення взаємопов’язаності процесів на міжнародній арені; з’ясування основ формування зовнішньої політики держави, вміння проаналізувати основні моделі міжнародних відносин, структуру, функції та типологію міжнародних систем; озброїти студентів основами системного аналізу міжнародних процесів; ознайомлення з науковим інструментарієм дослідження динаміки трансформації міжнародних систем.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u> СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати міжнародні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної теорії міжнародних відносин у фаховій діяльності.</p>	
5. Організація навчання	

Обсяг навчальної дисципліни				
лекції	30 год			
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30 год			
самостійна робота	120 год			
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
5	052 Політологія	3	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема	кількість год.			
	лекції	заняття	сам. роб.	
Тема 1. Вступ до курсу “Теорія міжнародних відносин”	2	2	6	
Тема 2. Порівняльний аналіз міжнародних політичних систем	2	2	6	
Тема 3. Механізм формування і реалізації зовнішньої політики	2	2	6	
Тема 4. Світовий устрій і міжнародні системи	2	2	6	
Тема 5. Основи дипломатії	2	2	6	
Тема 6. Міжнародна інтеграція	2	2	6	
Тема 7. Процеси глобалізації	2	2	6	
Тема 8. Основи геополітики	2	2	6	
Тема 9. Міжнародні конфлікти	2		6	
Тема 10. Проблеми миру і роззброєння	2	2	6	
Тема 11. Міжнародна безпека	2		6	
Тема 12. Міжнародні організації	2	2	6	
Тема 13. Організація Об’єднаних Націй	2		8	
Тема 14. Міжнародні неурядові організації		2	6	
Тема 15. Міжнародне право	2		8	
Тема 16. Міжнародна економіка		2	6	
Тема 17. Основні етапи формування української зовнішньої політики		2	6	
Тема 18. Зовнішня політика сучасної України		2	8	
Тема 19. Прогнозування у міжнародній політиці	2	2	6	
	ЗАГ:	30	30	120
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає:			
	1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів;			
	2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів;			
	3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру– 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення).			
4) проходження тематичних тестів – 30 балів.				
Загальна кількість – 100 балів.				
	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	A	зараховано
	80-89	добре	B	

	70-79		C	
	60-69	задовільно	D	
	50-59		E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. <p>Загальна кількість – 10 балів. Контрольна робота включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне); <p>Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання:</p> <p>1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти.</p> <p>5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні.</p> <p>8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної</p>			

	<p>кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p> <p>Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

	<p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p><u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.</p> <p>Політика курсу передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на</p>	

заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт –вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- Камінський А.** Вступ до міжнародних відносин. – Львів: Світ, 1995. – 144 с.
- Кучик О.С., Суховолець І.Р., Стельмах А.Б.** та ін. Міжнародні організації. Навчальний посібник / За ред. **О.С.Кучика.**- К.: Знання, 2005.- 497 с.
- Мадіссон В.В., Шахов В.А.** Політологія міжнародних відносин. Навчальний посібник.– К.: Либідь, 1997.– 176 с.
- Мальський М., Мацяк М.** Теорія міжнародних відносин. Підручник. 2-е вид., перероблене і доп. – К.: Кобза, 2003.- 528 с.
- Мальський М.З., Мацяк М.М.** Теорія міжнародних відносин. Підручник. – К.: Знання, 2007.- 461 с.
- Мальський М., Мацяк М.** Теорія зовнішньої політики.- Львів, 2004.
- Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1945–70–ті роки: Підручник / **В.А.Манджола, М.М.Білоусов, Л.Ф.Гайдуков та ін.**– К.: Либідь, 1999.– 558 с.
- Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980–2000 роки: Підручник / **Л.Ф.Гайдуков, В.Г.Кремень, Л.В.Губерський.**– К.: Либідь, 2001.– 624 с.
- Основи політичної науки. – Ч. 4: Міжнародна політика / Курс лекцій за ред. **Б.Кухти.** – Львів: Кальварія, 1999. – 436 с.
- Bernaś B.** Międzynarodowe stosunki polityczne / Skrypty Akademii Ekonomicznej imienia Oskara Langego we Wrocławiu.– Wrocław, 1986.– 149 s.
- Bernholz P.** The International Game of Power. Past, Present and Future / New Babylon. Studies in the Social Sciences. N 42.– Berlin; New York; Amsterdam: Mouton Publisher, 1985.– 218 p.
- Boucher D.** Political Theories of International Relations. From Thucydides to the Present.– Oxford; New York: Oxford University Press, 1998.– 443 p.
- Frankel J.** International Relations in a Changing World / Fourth Edition.– Oxford; New York: New York University Press, 1988.– 243 p.
- Global Changes and Theoretical Challenges. Approaches to World Politics for the 1990s / Edited by **Ernst-Otto Czempiel, James N. Rosenau.**– Toronto: Lexington Books, 1989.– 317 p.
- Goldstein J.S.** International Relations.– N.Y.: Harper Collins College Publishers, 1994.–599 p.
- Hall R.B.** Social constructs and international systems / National Collective Identity.–N.Y.; Chichester: Columbia University Press, 1999.– 397 p.
- Kennedy P.** The Rise and Fall of the Great Powers. Economic Change and the Military Conflict from 1500 to 2000. – London: Fontana Press, 1989. – 898 p.
- Les Nouvelles Relations Internationales. Pratiques et théories / Sous la direction de **Marie-Claude Smouts** / Références inédites.– Paris: Presses de Sciences Po, 1998.– 410 p.
- Lieber R.J.** No Common Power. Understanding International Relations / Third Edition.– N.Y.: Harper Collins College Publishers, 1995.– 386 p.
- Palczyński T.** Socjologia stosunków międzynarodowych. Zarys problematyki / Acta Academiae Modrebianae.– Zeszyty naukowe.– Nr. 1/2001.– Kraków: Krakowska Szkoła Wyższa im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2001.– 314 s.

- Stosunki międzynarodowe / Praca zbiorowa pod red. **Włodzimierza Malendowskiego i Czesława Mojsiewicza**. – Wrocław: Atla2, 2000. – 648 s.
- Stosunki międzynarodowe. Geneza, struktura, dynamika / Pod redakcją naukową **Edwarda Halizaka i Romana Kuźniara**. – Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2000. – 587 s.
- Волянук О. Загрози демократії в Європі: угорський прецедент // Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 140-159.
- Геник М. Методологічні проблеми міждисциплінарних досліджень миру // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 8-21.
- Дмитренко М. Цивілізаційні виклики сучасності в контексті концепцій перевлаштування світу // Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 150-169.
- Кондратенко О. Криза східного вектора зовнішньої політики України // Політичні дослідження, 2022, № 1 (3), с. 138-163.
- Майборода О. Політичний порядок у кризовому дискурсі (на прикладі транзитних суспільств) // Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 7-25.
- Пашков В. Ядерне роззброєння як каталізатор українсько-американських відносин // Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 119-139.
- Ткач О. Згорання демократії як небезпека повернення до авторитаризму // Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 170-185.

Микола Геник,
доцент кафедри
політичних інститутів та процесів